SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	23/10050
Dok.nr:	24/38745
Arkiv:	FE-033
Saksbehandler:	Oddbjørg Birkelid
Dato:	04.12.2024

Midlertidig fritak fra politiske verv - representant fra Senterpartiet
Søker: Rune Stigen Kvannli

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
PS - 091/24	Kommunestyret	16.12.2024

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING
Kommunestyret gir Rune Stigen Kvannli midlertidig fritak fra sine politiske verv som medlem av kommunestyret og formannskapet fra 01.01.2025, og i den tid han er konstituert som havnesjef.

Det gis ikke fritak fra vervet som medlem av administrasjonsutvalget og som varamedlem til eldrerådet.

Vedtaket er hjemlet i kommuneloven § 7-9, annet ledd. Kvannlis arbeidsforhold og hensyn til forvaltningen, legges til grunn.

Kommunestyret behandling - 16.12.2024 - PS-091/24

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Endringsforslag fra Ordfører, foreslått av Grete Ellingsen, Høyre

Kommunestyret gir Rune Stigen Kvannli midlertidig fritak fra sine politiske verv som medlem av kommunestyret, formannskapet og styrevervet i Sortland havn KF fra 01.01.2025, og i den tid han er konstituert som havnesjef. Det gis ikke fritak fra vervet som medlem av administrasjonsutvalget og som varamedlem til eldrerådet. Vedtaket er hjemlet i kommuneloven § 7-9, annet ledd. Kvannlis arbeidsforhold og hensyn til forvaltningen, legges til grunn.

Ordfører Grete Ellingsen ba i møtet om at Rune Stigen Kvannlis habilitet blir vurdert. Repr. Stigen Kvannli fratrådte under behandling av habilitetsspørsmålet.

VEDTAK
Med hjemmel i forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav a), jf. fvl. § 10 og kommuneloven § 11-10 første ledd, vedtok Kommunestyret enstemmig Rune Stigen Kvannli som inhabil i PS-sak 091/24.

Det tiltrådte ingen vara for Stigen Kvannli.
Det er 24 repr. tilstede under behandling og votering av saken.

Votering:
Endringsforslaget fra ordfører innstilling enstemmig vedtatt.

Kommunestyret PS - 091/24 VEDTAK:
Kommunestyret gir Rune Stigen Kvannli midlertidig fritak fra sine politiske verv som medlem av kommunestyret, formannskapet og styrevervet i Sortland havn KF fra 01.01.2025, og i den tid han er konstituert som havnesjef. Det gis ikke fritak fra vervet som medlem av administrasjonsutvalget og som varamedlem til eldrerådet. Vedtaket er hjemlet i kommuneloven § 7-9, annet ledd. Kvannlis arbeidsforhold og hensyn til forvaltningen, legges til grunn.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN
Saken gjelder uttreden og søknad om midlertidig fritak fra politiske verv.

FAKTA I SAKEN
Rune Stigen Kvannli har søkt om fritak fra politiske verv for perioden der han er konstituert som havnesjef. Søknaden følger vedlagt og er begrunnet i hensynet til forvaltningen og med tanke på de oppgavene Sortland Havn KF står overfor i tiden som kommer.

Kvannli er medlem av kommunestyret, medlem av formannskapet, medlem av administrasjonsutvalget, varamedlem til eldrerådet, og styremedlem i Sortland Havn KF.

<u>Lovanvendelse og lovkommentarer</u>

- **Kommunelovens § 9-5** om kommunale foretaks styresammensetning, sier i bestemmelsens annet ledd at:

  "Daglig leder for foretaket kan ikke være medlem i styret."

- **Kommunelovens § 7-3** har ellers en opplisting av ulike stillinger som er utelukket fra valg til organer nevnt i kommunelovens § 7-2:

  "Utelukket fra valg til organer nevnt i § 7-2 er…..
  c. kommunalsjefer, etatssjefer og ledere på tilsvarende nivå"

Hva som ligger i benevnelsen "*ledere på tilsvarende nivå" må i følge* lovkommentarene bero på en konket vurdering i den enkelte kommune ut fra hvordan administrasjonen er organisert. Fra faglitteraturen er det kommentert at

…*"Prinsippet om at færrest mulig bør utelukkes fra valg til folkevalgte organ, er uttrykk for en viktig demokratisk rettighet. Politisk deltakelse bør som utgangspunkt være åpen for alle, inklusive offentlige tjenestemenn. Dette støter imidlertid til en viss grad mot et annet prinsipp i offentlig forvaltning, nemlig skillet mellom de folkevalgte organene som beslutningstakere og tjenestemennene som premissleverandører."* (Kommuneloven 2018, med kommentarer - Oddvar Overå og Jan Fridthjof Bernt)

- **Kommunelovens § 7-9** har bestemmelser om uttreden og fritak:

"En folkevalgt som ikke lenger er valgbar til et folkevalgt organ, trer endelig ut av organet. En folkevalgt som er registrert som utflyttet fra kommunen eller fylkeskommunen, og derfor ikke lenger er valgbar, kan likevel tre inn igjen i vervet hvis han eller hun flytter tilbake igjen innen to år.

Hvis en folkevalgt ikke kan ivareta vervet sitt uten at det fører til vesentlig ulempe for han eller henne, kan kommunestyret eller fylkestinget etter søknad frita den folkevalgte for vervet midlertidig eller for resten av valgperioden. Når søknaden vurderes, skal det legges vekt på om grunnlaget for søknaden var kjent på det tidspunktet da den folkevalgte samtykket i å bli valgt. Den som ikke har nådd stemmerettsalderen, har krav på fritak hvis han eller hun søker om det.

En folkevalgt som har fått innvilget midlertidig fritak, har ikke rett til å tre inn igjen i vervet før fritaksperioden er over."

Om bestemmelsen om uttreden i kommunelovens § 7-9, første punktum, gjengis følgende fra faglitteraturen:

"*…Lovens hovedregel er at uttredenen skal skje med endelig virkning. Dersom noen går inn i en stilling som nevnt i § 7-3, kan altså ikke vedkommende senere gjeninnta sin plass i organet om han/hun senere i valgperioden forlater stillingen. Tidspunktet for når man må tre ut, er ved overtakelse av stillingen. I likhet med tidligere må det forøvrig legges til grunn at en ren midlertidig konstitusjon i stillingen ikke fører til endelig uttreden av vervet. Dette ble klart forutsatt både av det tidligere kommunelovutvalget i NOU 1990: 13 s. 186 og av departementet i PROP. 46 L 2017-2018 s. 103-104. Hvor lang en konstitusjon kan være før den ikke kan sies å være av midlertidig og kortvarig karakter, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet. Til illustrasjon kan nevnes at departementet har uttalt at en konstitusjon på seks måneder ikke fører til endelig uttreden av vervet, se rundskriv H-15/01. Det samme er gjentatt på forannevnte sted i lovproposisjonen. Om dette representerer en absolutt grense er imidlertid uklart. Viktigheten av å unngå sammenblanding av administrative funksjoner tilsier i alle fall at man ikke bør strekke seg særlig lenger."*
(Kommuneloven 2018, med kommentarer-Overå og Bernt)

Om bestemmelsen om fritak i kommunelovens § 7-9, annet ledd er det i Kommunal- og moderniseringsdepartementets rundskriv H-2019-4, sagt at:

«Som vesentleg ulempe for den folkevalde personen vil typisk vere hans eller hennar si helsetilstand, arbeidsforhold, familieforhold eller andre velferdsgrunnar. Ulempa må som utgangspunkt gjelde den folkevalde personen sjølv, og det skal normalt ikkje vere fritaksgrunn at for eksempel arbeidsgivaren ikkje er nøgd med at han eller ho er borte for å delta i møte i folkevalde organ. Det skal ikkje vere kurant å gje fritak frå eit folkevald verv, og lova krev at ulempa med å forsette i vervet skal vere vesentleg. Når kommunestyret handsamar søknaden, skal dei legge vekt på om grunnlaget for søknaden var kjend då personen ga sitt samtykke til å bli vald til vervet. Ein folkevald person som ikkje har nådd alderen for røysterett, har krav på fritak dersom han eller ho ber om det.»

VURDERING

<u>Uttreden</u>

Styreverv i Sortland Havn KF
Når det gjelder styrevervet i Sortland Havn KF, er kommuneloven i § 9-5, annet ledd, tydelig på at daglig leder *ikke* kan være medlem av styret. Når Kvannli tiltrer stillingen som konstituert havnesjef, trer han dermed ut av vervet som styremedlem i Sortland Havn KF. Denne uttredenen er ikke underlagt søknadsbehandling.

Spørsmålet om man her må tre endelig ut av vervet, eller om man kan gjeninntre i vervet når

arbeidsforholdet opphører, er i faglitteraturen ikke omtalt eksplisitt i tilknytning til kommunelovens § 9-5. Styret for et kommunalt foretak er imidlertid et kommunalt organ som omfattes av kommunelovens bestemmelser i kapittel 7, herunder §§ 7-2 og 7-3, om valgbarhet og utelukkelse fra valg, samt § 7-9, første ledd, om uttreden ved tap av valgbarhet i valgperioden. Man må derfor kunne anta at de lovtolkninger som er gitt til kommunelovens § 7-9, første ledd om uttreden, også gjelder for kommunale foretak. Det er her sagt at en ren midlertidig konstituering på rundt seks måneder ikke medfører et endelig tap av verv.

Kvannlis konstituering gjelder fram til man har ansatt ny havnesjef. Så lenge konstitueringen varer i seks måneder kan man som et utgangspunkt legge til grunn at Kvannli ikke må tre endelig ut av vervet, men at han derimot kan gjeninntre i vervet som styremedlem i Sortland Havn KF, når konstitueringen tar slutt. Dersom konstitueringen varer særlig lenger enn seks måneder, må imidlertid spørsmålet vurderes på nytt og eventuelt med valg av et nytt styremedlem for resten av valgperioden.

Øvrige verv - kommunestyret, formannskap, administrasjonsutvalg og eldreråd
Det er ikke entydig om en stilling som daglig leder av et kommunalt foretak kommer innunder begrepet "*ledere på tilsvarende nivå"* jf. ovenfor i kommunelovens § 7-3, bokstav c, og dermed med den følge at man ikke er valgbar til folkevalgte og andre kommunale organ.

Stillingene som er benevnt i bestemmelsen, dvs. kommunalsjefer og etatssjefer er kommunedirektørens nærmeste medarbeidere.

Daglig leder for de kommunale foretakene i Sortland ligger om lag på samme nivå lønnsmessig som kommunalsjefene i kommunens administrasjon. Ansvarets omfang kan også sammenlignes med en kommunalsjefs. Dette kan tale for at stillingen som havnesjef i Sortland er blant de stillingene som er utelukket fra valgbarhet.

Sortland Havn KF er imidlertid skilt ut som et kommunalt foretak. Kommunedirektøren har ikke instruksjons- eller omgjøringsrett overfor foretakets daglige leder, som har en fjernere tilknytning til kommunens øvrige administrasjon. Her skiller derfor rollen som daglig leder for et kommunalt foretak seg fra de andre stillingene nevnt i § 7-3, bokstav c. Dette, sammen med hensynet om at færrest mulig bør utelukkes fra valg til folkevalgte organ, kan tale for at stillingen ikke utelukkes fra valgbarhet.

Lovgiver har lagt opp til at den enkelte kommune selv må gjøre vurderingen basert på hvordan administrasjonen er organisert. Vurderingene kan derfor falle ulikt ut fra kommune til kommune.

Når dette er sagt, så gjelder denne saken søknad om fritak fra verv.

Fritak etter kommunelovens § 7-9, annet ledd:

Kvannlis søknad om fritak fra samtlige politiske verv begrunnes i hensynet til forvaltningen; dette med tanke på de oppgavene Sortland Havn KF står overfor i tiden som kommer.

Om habilitet og rollekombinasjon
Kommunelovens § 11-10 om inhabilitet for folkevalgte, skal i utgangspunktet ivareta hensynet til forvaltningen.

Regelmessig har Sortland Havn KF saker til behandling i kommunestyret, herunder innenfor budsjett og regnskap. Når Kvannli som ansatt i Sortland Havn KF er med å forberede en sak som skal vedtas i kommunestyret, vil han være inhabil i saken under kommunestyrebehandlingen. Med tanke på de oppgavene havna står overfor framover, vil det naturlig komme ytterligere habilitetsspørsmål i en del saker som kommer til behandling; både i formannskapet som planutvalg, og til kommunestyret.

I utgangspunktet skal habilitetsspørsmål vurderes konkret fra sak til sak, og ikke som et generelt «forbud» mot bestemte rollekombinasjoner. Konkrete habilitetsvurderinger gjøres for den enkelte sak som kommer til møtebehandling, og det er det aktuelle organet som tar stilling til habilitetsspørsmålet.

Inhabilitet i en del av organets saker, kan derfor ikke i seg selv anses å begrunne et fritak fra vervet.

Spørsmålet om det er uheldig eller kritikkverdig at man har har flere roller som kan komme i konflikt med hverandre løses imidlertid ikke generelt av inhabilitetsreglene. I boken «forvaltningsloven i kommunene - veiledning og kommentarer» av Grimstad og Halvorsen, s.159-160 er det sagt følgende om rollekombinasjoner: *«Hvis det for eksempel er sannsynlig at en rollekombinasjon regelmessig vil gjøre en tjenestemann inhabil til å behandle saker som hun har som oppgave å behandle, kan det spørres om det er hensiktsmessig, i tråd med god forvaltningsskikk, eller etisk forsvarlig at hun fortsetter i begge roller.»*

På dette grunnlaget vurderer kommunedirektøren det til at det er rimelig å gi Kvannli fritak fra sitt verv som kommunestyremedlem og vervet som medlem av formannskapet i den tiden Kvannli er konstituert som havnesjef.

Når det gjelder vervene som medlem av administrasjonsutvalget og som varamedlem til eldrerådet, kan kommunedirektøren imidlertid ikke se at det er forhold som tilsier et fritak av hensyn til forvaltningen.

Såfremt midlertidig fritak gis slik som anbefalt i denne saken, kan det i henhold til kml. § 7-11, velges settemedlem til formannskapet.

For kommunestyret må det kalles inn varamedlem i den midlertidige fritaksperioden, etter kommuneloven § 7-10, første ledd.

Det kan også velges et settemedlem til styret for Sortland Havn KF.

Det legges fram egne saker om valg av settemedlem.

KONKLUSJON
Kvannli trer automatisk ut av vervet som styremedlem for Sortland Havn KF, men kan gjeninntre i vervet når konstitueringen er over, såfremt konstitueringsperioden ikke strekker seg særlig utover seks måneder.
Kvannli fritas midlertidig fra vervene som medlem av kommunestyret og formannskapet.
Kvannli fritas ikke fra vervene som medlem av administrasjonsutvalget og varamedlem til eldrerådet.

Vedlegg:
Søknad om midlertidig fritak fra politiske verv i Sortland kommune